

RESOLUCIJA ŠOS O UMETNI INTELIGENCI V VISOKEM ŠOLSTVU

December 2025

1. Uvod

V zadnjem desetletju se umetna inteligenca (v nadaljevanju UI, angl. *artificial intelligence* ali *AI*) uveljavlja kot ključno orodje, ki spreminja številne vidike sodobne družbe, vključno z izobraževanjem. Generativna UI, kot so orodja na osnovi ChatGPT, se nanaša na sisteme, ki lahko ustvarjajo novo, izvirno vsebino na podlagi vzorcev in struktur, pridobljenih iz obstoječih podatkov. Ta orodja omogočajo rešitve, ki segajo od personaliziranega učenja, avtomatizacije administrativnih procesov, pa vse do spodbujanja novih pedagoških praks in pristopov.¹ V zadnjem obdobju se je uporaba generativne UI med študenti izrazito povečala, pri čemer jo ti vse pogosteje prepoznavajo kot učinkovito podporno orodje v študijskem procesu. Kljub prednostim pa uporaba UI prinaša tudi številne izzive, kot so etične dileme, tveganja za akademsko integriteto ter vprašanja enakosti dostopa do tehnologij med različnimi družbenimi skupinami in državami.²

Jasno je, da UI s hitro digitalizacijo postaja vedno bolj vključena v izobraževalne sisteme po vsem svetu, slovenski visokošolski prostor pri tem seveda ni izjema. Njen vpliv sega od izboljšanja individualiziranega pristopa k učenju do optimizacije ocenjevanja in učinkovitega upravljanja velikih količin podatkov.³ UI omogoča avtomatizirano analizo velikih podatkovnih nizov, kar lahko pomembno poveča učinkovitost izobraževalnih ustanov, obenem pa odpira vprašanja pravičnosti, transparentnosti in možnih dolgoročnih posledic njene uporabe na kakovost in dostopnost izobraževanja.⁴

Namen tega dokumenta je predstaviti stališča Študentske organizacije Slovenije (ŠOS) glede vloge UI v visokem šolstvu, identificirati priložnosti in tveganja ter predlagati konkretne ukrepe za vključujočo, pravično in odgovorno uporabo umetne inteligence v akademskem prostoru.

Resolucija se nanaša na delovanje vseh visokošolskih zavodov v Republiki Sloveniji, njihove zaposlene in študente, ter pokriva uporabo umetne inteligence pri izvajanju pedagoških, raziskovalnih in podpornih dejavnosti. Namenjena je spodbujanju enotnega, premišljenega in etično odgovornega pristopa k uporabi UI v slovenskem visokošolskem prostoru.

---

¹ European Students' Union (ESU), 2023.

² UNESCO, 2023, str. 14-15.

³ Slimi, 2021.

⁴ ESU, 2023; UNESCO, 2023, str. 12.

2. Pomen umetne inteligence v visokem šolstvu

UI lahko služi kot močno orodje za podporo tako konvencionalnim kot inovativnim pristopom v izobraževanju. Personalizirani sistemi učenja omogočajo prilagoditev učnega procesa individualnim potrebam študentov, kar izboljšuje njihove učne izkušnje in rezultate ter gre z roko v roki s konceptom na študenta osredinjenega učenja (angl. *student-centred learning*).⁵ Personalizirani sistemi učenja, ki temeljijo na analizi podatkov o napredku, zmožnostih in učnih vzorcih posameznega študenta, omogočajo prilagoditev učnega procesa individualnim potrebam, tempu in interesom. Tak pristop ne le izboljšuje učne izkušnje, temveč tudi povečuje vključenost in motivacijo, saj študentom omogoča občutek podpore in relevantnosti učnih vsebin. Kot primer, sistemi za sledenje znanju in priporočanje vsebin omogočajo bolj ciljne pristope k učenju, kar zmanjšuje razkorak med posameznimi učnimi stili in pomaga identificirati ter odpravljati specifične učne težave.⁶

Poleg tega lahko UI pomaga pri vključevanju ranljivih skupin, kot so študenti s posebnimi potrebami, ki pogosto potrebujejo dodatno pomoč pri sledenju izobraževalnim vsebinam. Asistenčna orodja, kot so prevajalniki in programi za pretvorbo besedila v govor, omogočajo enakopravnejše sodelovanje v izobraževalnih procesih.⁷ Ta orodja imajo pomembno vlogo tudi pri zmanjševanju družbene neenakosti, saj izboljšujejo dostop do izobraževanja za študente iz manj privilegiranih okolij ali oddaljenih območij, kjer je dostop do tradicionalnih oblik izobraževanja omejen.⁸ Poleg tega UI ne smemo obravnavati kot nadomestilo za človeško interakcijo, temveč kot dopolnilo, ki omogoča več prostora za kakovostno komunikacijo med učitelji in študenti ter spodbujanje kritičnega razmišljanja in ustvarjalnosti.⁹ ŠOS zato podpira in spodbuja izvajanje rednih izobraževanj za pedagoške delavce in študente o etični uporabi UI ter njenih potencialnih omejitvah in tveganjih.¹⁰ Ključno se zdi, da tako študenti kot profesorji razumejo pomen etično in moralno vzdržne uporabe UI, kar je ključno za dolgoročno doseganje kakovostnih učnih izidov.

Dodatno UI ponuja učiteljem orodja za analizo učnih načrtov, odkrivanje nedoslednosti in pripravo gradiv. Prav tako lahko podpira študente pri reševanju sprotnih nalog, kar jim omogoča, da se osredotočijo na razvoj kritičnega mišljenja in kreativnosti.¹¹ Kombinacija UI in tehnologij, kot so navidezna resničnost, ustvarja simulacijska okolja, kjer lahko študenti preizkusijo teoretične koncepte v praksi, hkrati pa lahko prispeva k boljši analizi učnega napredka in predlaga prilagojene pristope za izboljšanje učnih

---

⁵ Slimi, 2021, str. 45.

⁶ ESU, 2023, str. 3-4.

⁷ UNESCO, 2023, str. 10.

⁸ UNESCO, 2023.

⁹ Slimi, 2021, str. 49; UNESCO, 2023.

¹⁰ Slimi, 2021, str. 51.

¹¹ Perera in drugi, 2023.

rezultatov. S tem se zmanjša potreba po splošnih učnih metodah in poveča individualizacija učnega procesa.

3. Izzivi in pasti umetne inteligence

3.1 Etika in varstvo zasebnosti

Ena največjih dilem pri uporabi UI je zagotavljanje etične uporabe in zaščita zasebnosti. UNESCO opozarja, da številne države še niso sprejele ustreznih regulacij za generativno UI, kar lahko vodi do zlorab osebnih podatkov in diskriminacije.¹² Zato se ŠOS zavzema za oblikovanje jasnega in transparentnega institucionalnega okvira, ki bo določal, katere UI rešitve so dovoljene, pod kakšnimi pogoji in s kakšnimi zaščitnimi mehanizmi. Ključno je, da visokošolske ustanove uvajajo UI tehnologije le ob predhodni presoji tveganj, ki vključuje tudi analizo vpliva na pravice študentov. Prav tako je nujno vzpostaviti dostopne in učinkovite postopke za pritožbe, s katerimi bodo lahko študenti opozarjali na morebitne zlorabe ali nepravilnosti pri uporabi UI, s čimer bo zagotovljena uporaba UI na način, ki spoštuje študentove pravice, varuje osebne podatke ter preprečuje diskriminatorne prakse.

3.2 Akademska integriteta

Razpoložljivost orodij, kot je ChatGPT, odpira vprašanja glede goljufanja in prevar pri izpitih ter plagiarizma. Čeprav UI lahko izboljša dostop do znanja, obstaja tveganje, da študenti orodja zlorabijo za pripravo nalog brez razumevanja vsebine ali brez zadostne poglobitve v študij.¹³ ŠOS podpira uvajanje programov za ozaveščanje o etični uporabi UI ter razvoj orodij za preverjanje izvirnosti nalog. Prav tako je pomembno, da univerze oblikujejo smernice za uporabo UI v akademskih kontekstih in učiteljem zagotovijo orodja za zaznavanje morebitnih zlorab, s čimer se bo zagotovilo varovanje kakovosti učnih izidov in študijskega procesa nasploh.

4. Analiza ankete o uporabi UI za študijske namene

4.1 Uvod

Namen te podrobne analize je raziskati rezultate ankete o uporabi UI v akademskem okolju, izvedene med študenti različnih stopenj študija. Anketa, ki je zajela 194 odgovorov, ponuja pomemben vpogled v trenutno stanje, zaznavanje in sprejetost UI med študenti ter identificira priložnosti in tveganja, povezana z njeno uporabo v visokošolskem prostoru. Raziskava nudi podrobno sliko o tem, kako študenti praktično uporabljajo UI za akademske namene, njihovem odnosu do UI glede na kakovost

---

¹² UNESCO, 2023.

¹³ Perera in drugi, 2023; ESU, 2023.

študija, akademsko integriteto in potencialni vpliv na prihodnost izobraževanja v digitalni družbi. Nadalje analiza omogoča oblikovanje usmeritev za razvoj politik in smernic za odgovorno in učinkovito uporabo UI

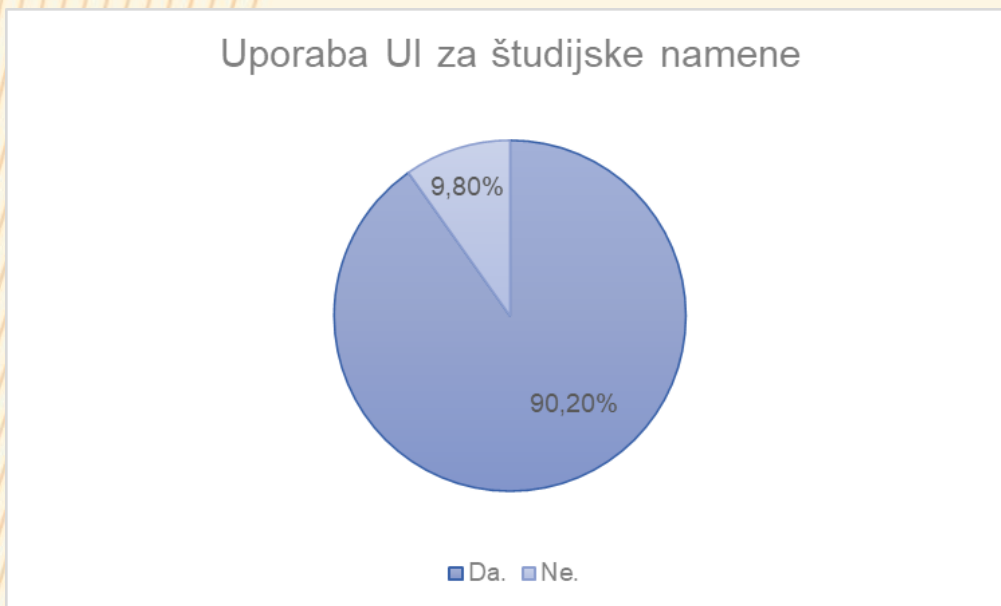
4.2 Stopnja študija in uporaba UI

Stopnja študija:

- Dodiplomski študij: 71,1%
- Magistrski študij: 25,8%
- Doktorski študij: 3,1%

Uporaba UI za študijske namene:

- Da: 90,2%
- Ne: 9,8%

Največji delež uporabnikov, ki je izpolnilo anketo, prihaja iz programov podiplomskega študija, na splošno pa rezultati kažejo na široko sprejetost tehnologije med mlajšimi generacijami, ki imajo čedalje večjo odprtost do inovacij in digitalnih orodij. Kar 90,2 % študentov je na vprašanje, ali UI uporabljajo za študijske namene, odgovorilo pritrdilno. Visoka uporaba na tej ravni je lahko povezana z manjšo zahtevnostjo nalog in večjo splošnostjo študijskih vsebin, kjer je UI pogosto učinkovita podpora. Podatki iz ankete poudarjajo, da je UI vse bolj integralni del študijskih procesov, kar sproža pomembno vprašanje, kako visokošolske institucije lahko učinkovito pripravijo tako pedagoški kader kot tudi študente za pravilno uporabo in integracijo UI v študijski proces.

4.3 Pogostost in nameni uporabe UI

Pogostost uporabe UI za študijske namene:

- Vsakodnevno: 38,9%
- Enkrat na teden: 45,1%
- Enkrat na mesec ali manj: 16%

Podatki kažejo, da večina študentov uporablja UI vsaj enkrat tedensko, kar odraža sistematično integracijo tehnologije v študijske dejavnosti. Relativno visok delež študentov, ki uporablja UI vsakodnevno, kaže na vse večje zanašanje študentov na tehnologijo za učinkovito izpolnjevanje svojih akademskih obveznosti, kar odpira tudi vprašanja glede možnosti odvisnosti od tehnologije in njenega vpliva na sposobnost samostojnega kritičnega razmišljanja.

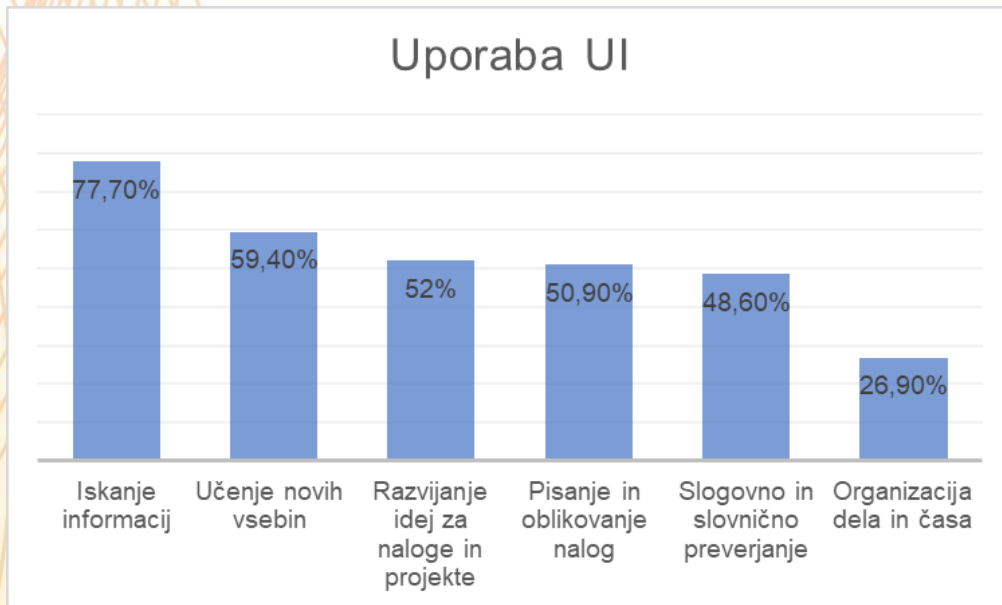
Najpogosteje uporabljene UI platforme:

- ChatGPT (87,4%)
- GoogleAI, Grammarly, Otter.ai, Copilot in druge platforme

ChatGPT izstopa po priljubljenosti zaradi široke funkcionalnosti, ki zajema od pomoči pri pisanju in strukturiranju akademskih nalog do zagotavljanja informacij in pojasnjevanja kompleksnih vsebin. Takšna razširjenost te platforme nakazuje potrebo po dodatnem izobraževanju študentov o njenih omejitvah in etični uporabi.

Najpogostejši nameni uporabe UI:

- Iskanje informacij (77,7%)
- Učenje novih vsebin (59,4%)
- Razvijanje idej za naloge in projekte (52%)
- Pisanje in oblikovanje nalog (50,9%)
- Slogovno in slovnično preverjanje (48,6%)
- Organizacija dela in časa (26,9%)

Širok spekter namenov potrjuje, da je UI postala pomembno orodje za izboljšanje kakovosti študentskega dela, povečanje produktivnosti ter izboljšanje komunikacije in kreativnosti. Dodatno je zanimivo opaziti, da študenti UI uporabljajo tudi za osebno rast, kar kaže na širšo integracijo tehnologije v njihovo vsakodnevno življenje.

4.4 Uporaba UI na visokošolskih zavodih

Ali na vašem zavodu uporabljajo UI pri izvedbi predavanj, vaj ali izpitov?

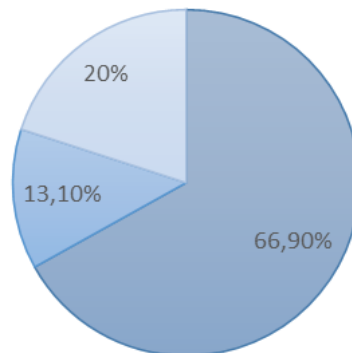
- Da: 11,4%
- Ne: 44,6%
- Ne vem: 44%

Velika stopnja negotovosti in nizka zavest študentov o institucionalni uporabi UI opozarja na nujno potrebo po večji transparentnosti in komunikaciji o uvajanju teh tehnologij. Potencial UI za izboljšanje pedagoških praks je velik, vendar je njegova uporaba trenutno očitno še precej omejena. To kaže na potrebo po oblikovanju jasnih strategij in smernic za vključevanje UI v visokošolski prostor, ki bodo študentom dostopno predstavljene ter jim omogočile razumevanje tako koristi kot morebitnih tveganj uporabe tovrstnih orodij v izobraževalnem procesu.

Oblike uporabe UI v akademskem okolju:

- Izvedba predavanj in vaj (66,9%)
- Izpitne naloge (13,1%)
- Ni znano (20%)

Oblike uporabe UI v akademskem okolju

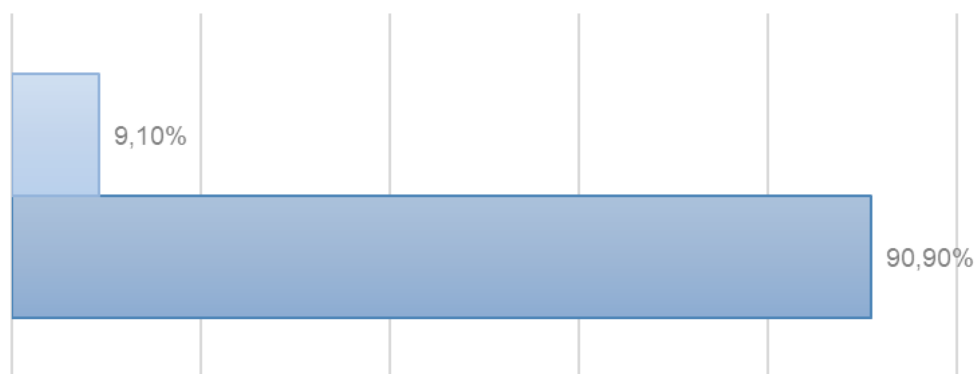
■ Izvedba predavanj in vaj ■ Izpitne naloge ■ Ni znano

4.5 Vpliv UI na študij in akademsko poštenost

Ali meniš, da je uporaba UI olajšala tvoj študij?

- Da: 90,9%
- Ne: 9,1%

Ali meniš, da je uporaba UI olajšala tvoj študij?

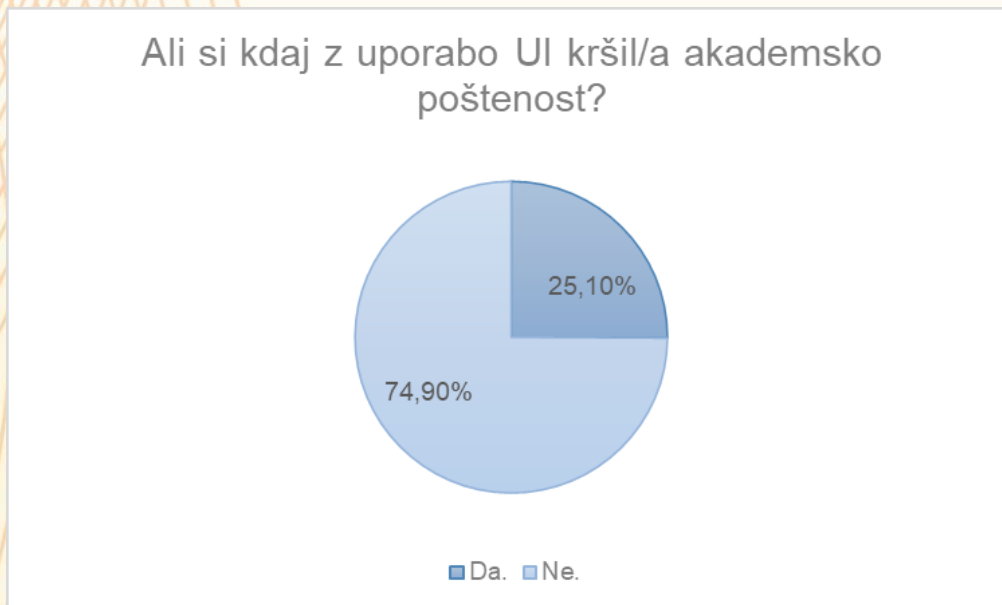
■ Ne. ■ Da.

Študenti prepoznajo veliko korist UI za svojo akademsko dejavnost, kar kaže na pomembno vrednost tehnologije med študenti v akademskem okolju.

Ali si kdaj z uporabo UI kršil/a akademsko poštenost?

Da: 25,1%

Ne: 74,9%

Relativno visok odstotek študentov (25,1 %), ki priznavajo, da so z uporabo UI kršili akademsko poštenost, jasno kaže na potrebo po celovitem pristopu k etičnemu izobraževanju in ozaveščanju. Podatek nakazuje, da številni študenti niso dovolj seznanjeni z mejo med dopustno uporabo in zlorabo umetne inteligence, kar lahko izvira iz pomanjkanja jasnih pravil, nedoslednega nadzora ali neenotnih praks med visokošolskimi zavodi.

Zato je nujno oblikovati enotne institucionalne okvire in etične smernice, ki bodo študente jasno usmerjale k odgovorni uporabi UI ter jim omogočale razumevanje, kdaj uporaba tovrstnih orodij prispeva k učenju in kdaj posega v akademsko integriteto. Pomemben del tega procesa predstavlja tudi vključevanje UI v izobraževalne programe skozi razprave, delavnice in primere dobre prakse, s čimer bi se krepila kultura integritete, zanesljivosti in zavestne uporabe sodobnih tehnologij v akademskem okolju.

Ali bi se morala uporaba UI v študijske namene omejiti?

Da: 18,3%

Ne: 49,1%

Ne vem: 32,6%

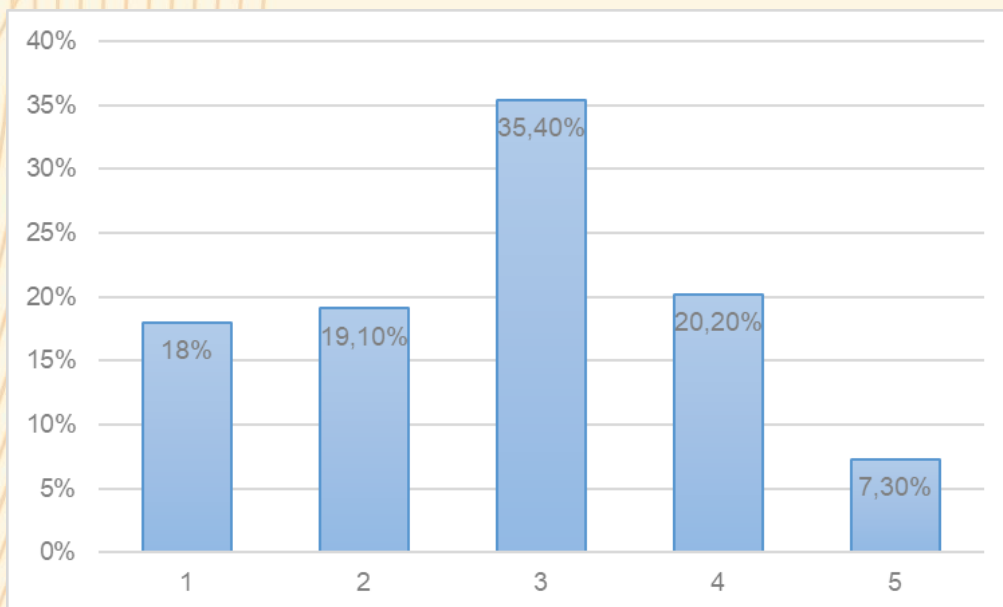
Rezultati kažejo na to, da je vseeno največji delež študentov mnenja, da UI ni potrebno omejiti. Zanimivo je tudi to, da je sorazmerno velik delež, več kot 30 % anketirancev, brez jasno oblikovanega mnenja. Ta rezultat kaže na še vedno nezadostno

informiranost ali razumevanje dolgoročnih posledic uporabe UI v akademskem okolju, kar dodatno poudarja potrebo po odprtem dialogu, kritični razpravi in vključevanju študentov v oblikovanje politik uporabe UI v izobraževanju.

4.6 UI kot grožnja kakovosti izobraževanja

Kako veliko grožnjo predstavlja UI za kakovost učnih izidov? (1 = ne predstavlja grožnje, 5 = velika grožnja)

Povprečna ocena: 2,8

Ugotavljamo, da je ocena nekje v višini srednje vrednosti, kar pomeni, da mnenje študentov ne odstopa niti v eno niti v drugo stran, se pa nekoliko nagiba v smer tega, da UI predstavlja grožnjo. Tak rezultat nakazuje zmerno stopnjo zaskrbljenosti glede vpliva umetne inteligence na kakovost učnih izidov. Študenti verjetno prepoznavajo pozitivne učinke uporabe UI, kot so lažji dostop do informacij in učinkovitejše reševanje nalog, hkrati pa izražajo dvome glede morebitnega zmanjšanja kritičnega mišljenja ter samostojnosti pri učenju.

5. Priložnosti za regulacijo in izobraževanje

5.1 Regulacija UI

Vpeljava UI v izobraževanje zahteva jasne smernice, ki urejajo njeno uporabo. Institucije morajo vzpostaviti procese za izbiro, implementacijo in nadzor UI orodij. Nadzor nad uporabo umetne inteligence naj temelji na rednem spremljanju njenega vpliva na učni proces. Ključno je aktivno vključevanje študentov in učiteljev v ocenjevanje učinkovitosti in etičnosti uporabe UI, saj lahko prav oni najhitreje zaznajo morebitne nepravilnosti. Na podlagi njihovih povratnih informacij naj institucije sproti prilagajajo smernice in prakso uporabe UI orodij. Poleg tega je pomembno zagotoviti, da so ta orodja dostopna vsem študentom ne glede na njihove finančne zmožnosti.

5.2 Izobraževanje o UI

Digitalna pismenost in razumevanje delovanja UI sta postala ključni kompetenci za prihodnost. ŠOS naj spodbuja uvajanje predmetov, ki pokrivajo osnove UI, njen vpliv na družbo ter etične izzive. Takšna znanja bodo študentom omogočila lažji prehod na digitaliziran trg dela.

6. Predlogi za ukrepe ŠOS

6.1 Krepitev digitalnih kompetenc in ozaveščenost študentov

Za uspešno vključevanje UI v študijski proces je ključna ustrezna priprava in izobraževanje študentov ter akademskega osebja. Visokošolske institucije bi morale zagotoviti kakovostno in redno izobraževanje o uporabi UI, ki vključuje digitalno pismenost, razumevanje delovanja sistemov UI ter zavedanje njihovih omejitev. Poleg tega je nujno izvajati posebne delavnice in seminarje, ki bodo študente naučili kritične, etične in odgovorne uporabe UI ter jih opremili z znanjem, potrebnim za varno navigacijo v digitalnem okolju.

6.2 Zagotavljanje enakosti dostopa do UI orodij

Pomembno je zagotoviti, da imajo vsi študenti enakovreden in pravičen dostop do UI orodij, ne glede na njihove socioekonomske razmere ali finančne zmožnosti. Visokošolske institucije naj poskrbijo, da bodo vsem študentom na voljo potrebna orodja, platforme in programska oprema za podporo študijskemu procesu, kar bo preprečevalo poglobljanje digitalne neenakosti med študenti. ŠOS priporoča oblikovanje posebnih skladov ali finančnih podpor za tiste študente, ki nimajo možnosti samostojno dostopati do potrebnih tehnologij.

6.3 Transparentnost in vključevanje študentov v odločanje

Ključnega pomena je, da študenti aktivno sodelujejo pri oblikovanju politik ter smernic glede uporabe UI v visokošolskem prostoru. Vse institucije bi morale omogočiti redno in transparentno komunikacijo med študenti, akademskim osebjem ter vodstvom institucij o uporabi UI. ŠOS predlaga ustanovitev posebnih komisij ali delovnih skupin, kjer bodo imeli študenti možnost podati svoja stališča, predloge in pomisleke glede implementacije UI tehnologij v študijski proces.

6.4 Spodbujanje inovacij v učnem procesu

Uporaba UI ne bi smela biti omejena le na avtomatizacijo administrativnih nalog ali preverjanje plagiatorstva. ŠOS spodbuja visokošolske institucije, da izkoristijo polni potencial UI kot orodja za inovativno poučevanje in učenje. To vključuje razvoj in implementacijo personaliziranih sistemov za sledenje učenju, priporočanje učnih vsebin ter prilagojene povratne informacije za študente. Tak pristop lahko študentom omogoči boljše prilagajanje študijskih obveznosti svojim individualnim potrebam in izboljša splošno kakovost izobraževalnega procesa.

6.5 Jasne smernice za akademsko integriteto

Zaradi vedno pogostejše uporabe UI orodij, ki lahko vplivajo na akademsko integriteto, je nujno oblikovati jasne in transparentne smernice za njihovo uporabo pri študijskem delu. ŠOS priporoča, da visokošolske institucije razvijejo konkretne protokole, ki bodo jasno definirali, katere oblike uporabe UI so dovoljene, kako se UI orodja lahko uporabijo za pomoč pri učenju in raziskovanju ter kje so meje njihove uporabe v kontekstu ohranjanja akademske poštenosti.

6.6 Vzpostavitev rednega spremljanja in evalvacije učinkov UI

Visokošolske institucije bi morale vzpostaviti redne evalvacije in raziskave učinkov uporabe UI na učne izide, zadovoljstvo študentov ter splošno kakovost izobraževanja. Rezultati teh raziskav morajo biti javno dostopni in predstavljeni študentom, akademskemu osebju ter drugim relevantnim deležnikom. To bo omogočilo pravočasno prilagajanje politik, izboljšanje praks ter zagotavljanje optimalnih koristi UI za celotno akademsko skupnost.

6.7 Varovanje zasebnosti in podatkov študentov

Visokošolske institucije morajo poskrbeti, da je uporaba UI v skladu s strogimi standardi varovanja osebnih podatkov študentov. To vključuje jasno in transparentno politiko glede zbiranja, hranjenja in uporabe podatkov, pridobljenih z uporabo UI tehnologij. ŠOS poudarja, da mora biti vsakršno zbiranje in uporaba osebnih podatkov študentov izvedena z jasno privolitvijo in v skladu z zakonodajo, študentom pa mora

biti vedno omogočen vpogled v to, kateri njihovi podatki se zbirajo ter kako se uporabljajo.

6.8 Vzpostavitev ustreznih načinov preverjanja pridobljenega znanja in kompetenc

Eden izmed ključnih izzivov, ki jih prinaša vse bolj razširjena uporaba umetne inteligence, je vprašanje, kako v novih okoliščinah smiselno in verodostojno preverjati znanje ter kompetence študentov. Tradicionalne oblike preverjanja, kot so eseji, seminarske naloge in pisni izpiti, se lahko ob dostopnosti naprednih UI orodij izkažejo za manj zanesljive, saj se povečuje tveganje, da študenti pri njihovi pripravi ne izkazujejo lastnega razumevanja, temveč zgolj posredujejo generirane vsebine. Zato je nujno, da visokošolske institucije razvijejo nove pristope, ki temeljijo na kritičnem mišljenju, refleksiji in sposobnosti samostojnega argumentiranja. Take metode lahko vključujejo večjo uporabo ustnih zagovorov, interaktivnih predstavitev ali sprotne preverjanja, kjer je znanje preverjeno neposredno in v realnem času. Pomemben vidik prihodnjih praks bo tudi transparentna uporaba UI, pri čemer bi študent moral jasno navesti, kdaj in kako je pri svojem delu uporabil tovrstna orodja, podobno kot se navaja literaturo. Vzporedno s tem se morajo razvijati tudi nova digitalna orodja in metodologije, ki bodo omogočale zaznavanje nepravilne uporabe UI, a brez stigmatizacije legitimne uporabe. Takšna prenova načina preverjanja bo omogočila, da izobraževalni sistem ohrani svojo verodostojnost in hkrati spodbuja razvoj avtentičnih kompetenc študentov.

6.9 Sprememba paradigme v izobraževanju

Z uvajanjem generativne umetne inteligence se visokošolski prostor sooča z vprašanjem, ki presega zgolj tehnične rešitve – gre za temeljno spremembo paradigme izobraževanja. Namesto da bi bila UI razumljena predvsem kot grožnja integriteti učnega procesa, jo je treba prepoznati kot priložnost za preoblikovanje izobraževanja v smeri razvoja tistih kompetenc, ki so komplementarne tehnološkim orodjem. V ospredje mora stopiti premik od poučevanja, ki temelji na reproduciranju znanja, k spodbujanju višjih kognitivnih veščin, kot so analiza, sinteza, vrednotenje in ustvarjalnost. To zahteva tudi prenovo kurikula, ki bi moral vključevati vsebine o odgovorni in etični uporabi UI, pri čemer se digitalna pismenost obravnava kot temeljna kompetenca vsakega diplomanta. Pedagoški proces bo moral združevati tradicionalne oblike poučevanja z uporabo UI kot dopolnilnega in raziskovalnega orodja, kar lahko vključuje projektno delo, soustvarjanje vsebin ali raziskovalno učenje. Pri tem ima ključno vlogo akademsko osebje, ki mora biti ustrezno usposobljeno in pripravljeno na stalno prilagajanje svojim metodam dela, saj lahko le na ta način študentom pokaže, kako umetna inteligenca bogati učenje, ne pa ga nadomešča. Takšna sprememba paradigme bo dolgoročno omogočila bolj prožen, sodoben in vključujoč izobraževalni sistem, ki bo študente opremil s kompetencami za življenje in delo v prihodnosti, v kateri bo UI stalni spremljevalec.

7. Zaključek

Umetna inteligenca predstavlja enega najpomembnejših tehnoloških premikov sodobnega časa, s katerim se visokošolski prostor srečuje v najrazličnejših oblikah – od generativnih modelov do avtomatizacije procesov in novih načinov učenja. Na ŠOS prepoznavamo, da UI ne bo le spremljevalka prihodnjih izobraževalnih praks, temveč bo aktivno preoblikovala način poučevanja, učenja in preverjanja znanja. Da bi študenti ostali v središču teh sprememb, smo oblikovali ključne izhodiščne točke, ki jih mora visokošolski sistem upoštevati, če želi zagotavljati kakovostno, pravično in vključujoče izobraževanje.

1. Umetna inteligenca ima velik potencial za personalizacijo učnega procesa, izboljšanje dostopnosti in kakovosti ter omogočanje bolj individualiziranih učnih poti. ŠOS podpira uporabo UI kot dopolnilnega izobraževalnega orodja, ki študentom nudi dodatno podporo pri razumevanju, raziskovanju in reševanju kompleksnih nalog. Prizadevamo si, da UI v visokošolskem prostoru nadgradi učenje, ne pa da ga nadomesti.

2. Uporaba UI mora temeljiti na visokih standardih etičnosti, zaščiti zasebnosti ter na jasnih pravilih uporabe. Visokošolske ustanove morajo oblikovati smernice (ali ostale dokumente), ki bodo študente seznanile z dovoljenimi oblikami uporabe UI in jih hkrati zavezale k spoštovanju akademske integritete. Potrebno je vedeti, da le transparentna uporaba UI omogoča varno in pošteno akademsko okolje.

3. Pojav generativne UI zahteva tudi posodobitev načinov preverjanja znanja. ŠOS meni, da mora preverjanje znanja temeljiti na metodah, ki spodbujajo samostojno razmišljanje, analitične sposobnosti in praktično rabo znanj. Ustni zagovori, problemsko reševanje in sprotne preverjanje so pristopi, ki lahko bolje odražajo študentovo dejansko znanje. Ohranjanje akademske integritete tudi prek prilagoditve načinov preverjanja je vidik, na katerega ne smemo pozabiti.

4. Digitalna neenakost se lahko s prihodom UI še poveča. Zato je ključno zagotoviti, da vsi študenti – ne glede na socialno ali ekonomsko ozadje – pridobijo dostop do osnovnih UI orodij, ustrezno tehnično podporo in digitalne infrastrukture. Le enakopravni pogoji omogočajo, da UI deluje kot orodje vključevanja, ne pa izključevanja.

5. UI odpira pomembne priložnosti za izboljšanje dostopnosti študija, še posebej za študente z različnimi posebnimi potrebami. Tehnologije, kot so sistemi za pretvorbo govora, avtomatsko prevajanje ali generiranje vizualnih opisov, lahko bistveno izboljšajo participacijo teh študentov. ŠOS se zavzema za sistemske rešitve, ki bodo omogočile široko implementacijo takšnih orodij, ki ne bo pozabila na ranljivejše skupine študentov.

6. Kakovostna uporaba UI v izobraževanju je mogoča le, če je tudi akademsko osebje ustrezno usposobljeno. ŠOS podpira redna usposabljanja pedagoškega kadra, vzpostavitev podpornih centrov znotraj univerz in razvoj izobraževalnih programov, ki bodo pedagogom omogočili varno, učinkovito in didaktično smiselno uporabo UI. Z usposobljenimi visokoškolskimi učitelji bo kakovostna integracija UI v študijski proces potekala bolj gladko in učinkovito.

7. UI zahteva premik iz izobraževanja, ki sloni na reproduciranju informacij, v izobraževanje, ki razvija višje kognitivne procese – kritično mišljenje, ustvarjalnost, digitalno pismenost, vrednotenje informacij ter sposobnost sodelovanja s tehnologijo. Študente je treba opolnomočiti za svet, kjer bo UI stalni element njihovega poklicnega življenja. Zato je potrebno v tej smeri razmisliti o preoblikovanju učnih načrtov in jih prilagoditi kompetencam prihodnosti, s katerimi bodo študenti po zaključku študija lažje prešli v delovna okolja.

8. UI v visokoškolskem prostoru zahteva sistemsko urejanje – od smernic in pravilnikov do strateških načrtov. Ključno je, da so študenti enakovredni partnerji pri oblikovanju teh politik, saj so prav oni največkrat neposredni uporabniki UI orodij. ŠOS se zavzema za ustrezno zastopanost študentov v vseh procesih odločanja, povezanih z UI. Danes je še bolj kot kadarkoli doslej nujna vzpostavitev jasnih politik in mehanizmov na področju UI, ki bo vključevala študente kot ključne akterje tega razvoja.

ŠOS verjame, da bo umetna inteligenca v prihodnjih letih eno ključnih področij preoblikovanja slovenskega visokega šolstva. Zato se zavezujemo, da bomo področje UI aktivno spremljali, pripravljali posodobljene analize in stališča ter delovali kot konstruktiven partner univerzam, državi in drugim deležnikom. Naš cilj ostaja jasen: zagotoviti, da se UI razvija in uporablja na način, ki krepi kakovost študija, ščiti interese študentov in podpira razvoj odprtega, vključujočega ter tehnološko naprednega izobraževalnega sistema, ki bo botroval napredku slovenske družbe.

VIRI

European Students' Union. (2023). *Statement on artificial intelligence – BM85*. <https://esu-online.org/policies/statement-on-artificial-intelligence-bm85/>

Perera, C., Nanayakkara, S., & Lankathilaka, K. (2023). AI in higher education: A literature review of ChatGPT and guidelines for responsible implementation. *Education and Information Technologies*, 28(7), 8599–8624.

Slimi, Z. (2021). The impact of AI implementation in higher education on educational process future: A systematic review. *Education and Information Technologies*, 26(6), 1–19.

UNESCO. (2023). *Guidance for generative AI in education and research*. Paris: UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386693>